

De daklozen keren huiswaarts

‘Geen idee,’ luidt mijn antwoord.

Hij neemt er echter geen genoegen mee en vraagt door. ‘Kun je me dan vertellen wanneer het is opgehouden?’.

‘Toen hij de gevangenis in moest.’ De wekelijkse sessies met dokter Simens zijn vaak uitputtend. Hij stelt te veel vragen of eigenlijk vooral vragen waarop ik het antwoord niet weet. Ietwat verveeld kijk ik om me heen, terwijl hij zijn notities verder opschrijft.

Het valt me nu pas op hoe wit de kamer is, te wit. Het wit wordt onderbroken door bruin meubilair dat weer te bruin is. De donkerbruine boekenkast neemt een hele muur in beslag, en hier en daar worden de twee prominente kleuren onderbroken door een zielig plantje. Oubollig, vind ik, terwijl dokter Simens en ik toch ongeveer dezelfde leeftijd moeten hebben. Het past niet bij hem.

‘Zo, de tijd zit erop Erica. Ik zie je volgende week weer om de eerste hypnosessie te proberen.’

Bij het verlaten van het gebouw lijkt het wel tien graden kouder dan toen ik binnenstapte. Het is net herfst geworden, en ik ben benieuwd hoe de winter zal zijn. Mensen lijken somberder te worden in de donkere maanden, maar ik word er juist blij van. De seizoenswisseling naar de herfst is prachtig, er gebeurt wat met de natuur. Er is speelsheid, er is levendigheid.

Ik sla mijn sjaal nog eens extra om mijn nek en loop richting het zebrapad. Het zijn 32 stappen extra om daar naartoe te lopen en achttien extra stappen terug richting de koffiezaak, maar het is het dubbel en dwars waard om daar koffie te halen.

In de koffiezaak komen de warmte en geur van versgemalen koffie mij direct tegemoet. Het is niet druk, dus ik kan gelijk mijn bestelling doorgeven.

‘Een Coconut Latte Macchiato?’ vraagt de goedlachse jongen achter de balie met foto’s van koffieboeren met hun koffiebonen.

‘Nou eh, ja inderdaad’ zeg ik enigszins verbaasd. Hoe lang kom ik hier al als - even kijken wat op zijn naambordje staat - Tan al weet wat ik ga bestellen?

‘En Erica met een c toch?’ vraagt Tan terwijl hij al bezig is de bestelling in orde te maken.

‘Klopt ook, dat heb je goed onthouden.’ Hij grijnst slapjes en geeft aan dat ik bij mijn vorige bezoek al uitgebreid heb verteld hoe vervelend ik het vind dat mijn naam gepaard gaat met de vraag: ‘een c of een k?’.

‘Ik begrijp het’ zegt Tan. ‘Mensen vragen mij ook altijd of het een e of een a moet zijn. Het grappige is dat het eigenlijk met een e moet, omdat ik nummer tien ben van mijn moeder, en zij dat een leuke verwijzing vond. Mijn vader vond dat niet en heeft mijn naam laten registreren met een a. Hij wilde er niet aan herinnerd worden dat zijn zwangere vriendin zijn eerste kind droeg, maar dat het voor haar al de tiende was. Hij heeft haar dan ook geen nummer elf geschonken.’

Ondanks het feit dat Tan veel praat, is hij snel klaar met mijn bestelling. Ik overhandig hem een biljet van vijf euro, waarna hij in de kassalade op zoek gaat naar wisselgeld. Aangezien het rustig is, vraag ik hem of ze nog wel bij elkaar zijn.

‘Ja,’ antwoordt hij. ‘wat wonderbaarlijk is aangezien mijn zussen en broers van zes verschillende vaders afstammen. Ik hoop je volgende week weer te zien Erica met een c’ en hij overhandigt me twee euro vijftig om vervolgens verder te gaan met de volgende klant die zojuist is binnengekomen.

De kou slaat direct op mijn gezicht als ik de koffiezaak verlaat, maar gelukkig geeft de Coconut Latte Macchiato wat warmte. Hoe heb ik ooit gewone koffie kunnen drinken? Met mijn Macchiato in de ene hand pak ik met mijn andere hand het wisselgeld dat Tan mij heeft gegeven uit mijn jaszak.

Ik zie haar nog niet, misschien zit ze achter in het steegje voor meer warmte. Ik loop het steegje in en zie de containers niet langs het gebouw staan, maar dwars. De ene is van de koffiezaak, de andere van de daklozenopvang.

Robin heeft een strategische plek uitgekozen. 'Hè Erica, is het alweer woensdag?' zegt ze. 'Sorry, ik heb de dagen niet helemaal scherp.' Ik zie een paar groengrijze ogen tussen de containers door kijken.

'Geeft niet Robin, maar waarom zit je zo verstopt?'

Robin staat op en duwt zachtjes de container opzij 'Voor de extra warmte, het wordt kouder.'

Terwijl ik haar het wisselgeld geef, voel ik me schuldig. Wat voor mij meer speelsheid en ironisch genoeg meer levendigheid betekent, betekent voor haar meer zorgen om te overleven.

'Hier, neem deze van me,' zeg ik terwijl ik mijn sjaal van mijn nek afwikkel en aan haar geef. Ik zie in één van haar ooghoeken een traan ontstaan die bijna over haar wang heen rolt. Misschien door de kou, misschien omdat ze me dankbaar is.

'Dankjewel Erica, ik hoop dat je weet dat ik je al zo dankbaar ben voor het kleingeld iedere week.'

'Dat is fijn om te weten Robin. Ga maar gauw de opvang in voordat je het te koud krijgt. Ik zie je volgende week weer.'

'Tot volgende week.' De traan rolt over haar wang.

Hoewel het fijn voelt om het verschil te mogen maken met een klein gebaar, voel ik me toch schuldig. Ik heb het goed en ga naar een warm huis, terwijl Robin dagelijks probeert te overleven. Mijn kleingeld en sjaal geven is wel het minste wat ik voor haar kan doen. Ik vervolg mijn route door de kou richting mijn auto. Mijn schuldgevoel ebt weg als ik in de auto Paradise City van Guns & Roses op de radio hoor, één van de weinige aspecten uit mijn jeugd dat mij wel een goed gevoel geeft. Ik begin mee te zingen zoals een zenuwachtige Voice of Holland deelnemer in de eerste ronde zingt, vol vertrouwen maar in de uitvoering voor de kijkers vooral hilarisch.

Eenmaal thuisgekomen deponer ik mijn jas, tas en schoenen zoals altijd vakkundig in de hoek. Ik ruik de pannenkoeken al. Het is woensdag pannenkoekendag. Dat is al traditie sinds Charlie vast voedsel kreeg.

Charlie heet eigenlijk Charlotte, maar die naam mogen we, sinds ze een paar maanden in de brugklas zit, niet meer gebruiken van haar. Charlie klinkt stoerder en past beter bij haar, vindt ze. Ondanks haar verbeelding om stoerder te zijn weet ik dat ze nog iedere nacht met Mr. Dippy slaapt, de teddybeer die ze voor haar eerste verjaardag kreeg. Mr. Dippy heeft één kraaloogje, de andere zijn we ooit verloren in een attractiepark. Zijn blauwe hoedje en bijpassende strik zitten daarentegen nog goed op hun plek.

Ik geef mijn man een kus, terwijl hij de tafel dekt. Hij is nog steeds even knap als op onze trouwdag dertien jaar geleden, ondanks de extra kilootjes. Hij probeert af te vallen door allerlei diëten. Op het moment iets met shakes, volgens mij. Maar de pannenkoekendag laat hij zich niet ontnemen, desnoods eet hij een pannenkoek minder.

Charlie geef ik een kus op haar voorhoofd terwijl ze onderuitgezakt tv zit te kijken. 'Kom, we gaan pannenkoeken eten'. Ze is er minder enthousiast over dan in het verleden.

Na het eten gaat Charlie naar haar kamer om, naar eigen zeggen, huiswerk te maken. Wij ruimen de keuken op en ploffen vervolgens neer op de bank.

De bank is het eerste wat we hebben gekocht toen we gingen samenwonen. We waren verliefd geworden op de zachtgroene kleur en fijne suède laag. Inmiddels is die laag eraf, en wordt het eigenlijk tijd om een nieuwe bank te kopen, maar we stellen het uit.

‘Mijn sessies bij dokter Simens worden vermoeiend Bram, misschien moet ik ermee stoppen.’

Bram staat op en haalt een zak chips uit de keuken ‘Deze zijn gezonder, ze zijn in de oven gebakken, en ik heb een pannenkoek minder gegeten’ zegt hij voordat ik een opmerking kan maken. ‘De sessies horen ook vermoeiend te zijn Erica, het is de bedoeling dat je het trauma van vroeger kan herbeleven om het vervolgens een plek te geven. Wanneer is het de bedoeling dat je bij je vader langsgaat?’

Mijn vader, de man aan wie ik dit trauma te ‘danken’ heb, heb ik lang geleden voor het laatst gezien. Bram en Charlie hebben hem zelfs nog nooit ontmoet.

In mijn herinnering zie ik de woede in mijn vaders ogen, de opgezette aderen en de zweetdruppels die van zijn gezicht rollen. De geur van zijn haren die in mijn neus kriebelden wanneer hij me achteraf troostte, rokerig en soms bezweet, kan ik op ieder moment van de dag weer ruiken. Zijn rode riem hield hij zo strak in zijn handen, dat het even duurde voordat de afdruk verdween. De afdrukken op mijn lichaam daarentegen zijn nooit verdwenen.

‘Dokter Simens heeft het nog niet gehad over een ontmoeting met mijn vader. We gaan eerst hypnose proberen. Hopelijk is het dan minder zwaar om hem te zien.’

Bram legt zijn arm om mij heen, en we beginnen aan een ander ritueel van de pannenkoekendag: twee afleveringen kijken van Downtown Abbey.

Dokter Simens opent de deur en verwelkomt mij zoals hij altijd doet, vriendelijk en overdreven behulpzaam alsof ik al bejaard ben. Misschien zijn de wekelijkse sessies niet vermoeiend door het gespreksonderwerp, maar door zijn doen en laten.

Terwijl we rustig naar onze eigen stoelen lopen valt het me op dat alles nog hetzelfde is als vorige week, er is niets verplaatst. Zelfs de spullen op zijn bureau niet. Krijgt hij naast mij wel andere patiënten op bezoek?

Hij begint het gesprek door te vragen hoe het met me gaat en wat ik afgelopen week heb gedaan. Ik ken zijn intro nu wel, en hij mijn antwoorden. Zodoende gaat het gesprek snel over naar het volgende onderwerp.

‘Vandaag gaan we starten met de hypnose Erica,’ zegt hij. ‘Door de hypnose krijgen we eenvoudiger toegang tot je onderbewustzijn, die wordt in het dagelijkse leven belemmerd door je bewustzijn. Nu krijgen we de kans om de gevoelens in je onderbewustzijn te benaderen en daarmee een eerste stap te zetten je trauma om te zetten tot genezing.’

Met een handgebaar wijst hij mij de bruine bank aan. Ik ga erop liggen. De blik in zijn ogen geeft mij het gevoel dat ik hem kan vertrouwen. Ik sluit mijn ogen en hoor zijn stem die rauw klinkt en langzaam naar de achtergrond verdwijnt om vervolgens plaats te maken voor mijn allerergste herinnering. Ik voel ineens de riem weer om mijn nek terwijl ik hem hijgend achter me hoor staan.

Dokter Simens is er niet meer, maar mijn vader wel. De riem die hij keer op keer heeft gebruikt om mij te straffen wordt steeds strakker aangespannen, en ik voel hoe het leven uit me wordt weggezogen. Ik probeer ertegen te vechten, en heel even kost het hem moeite om de riem strak te houden, maar hij herpakt zich en spant hem nog strakker aan dan eerst. Mijn spieren worden slap, en het happen naar lucht kost steeds meer moeite. Ik voel me duizelig worden. Ik denk aan mijn moeder en Evelien. Blijdschap omdat ik door de dood verenigd wordt met mijn moeder en haar om vergiffenis kan vragen voor het feit dat ze mij het leven heeft geschonken voor dat van haar. Verdriet omdat ik mijn zus, Evelien, ga achterlaten.

Vijf jaar na hun eerste dochter kregen mijn ouders weer een dochtertje, mij. Wat een mooie dag had moeten worden werd een gitzwarte dag voor mijn vader; hij verloor zijn vrouw tijdens de bevalling, en dat heeft hij mij nooit kunnen vergeven. In de acht erop volgende jaren nam hij iedere dag genoeg alcohol tot zich en begon hij mij te straffen met de rode riem. Dit verdoofde even zijn pijn. De pijn die je voelt als iemand die je liefhebt zo abrupt uit je leven wordt weggerukt.

Iedereen rouwt anders, zeggen ze. Was dit zijn manier van rouwen? Op het moment dat ik het wil opgeven laat de riem los. Een oerkreet en een dof geluid klinken op in de kamer. Ik grijp direct naar mijn keel en blijf ondanks de pijn hard hoesten. Gelukkig stroomt het bloed weer door mijn aderen.

Terwijl Evelien mij omhelst, zie ik mijn vader op de grond liggen met een kapotte vaas naast zijn hoofd. Ze heeft me gered, alweer. Mijn vader heeft Evelien nooit pijn gedaan, haar kon niks kwalijk genomen worden, maar daar zal vandaag verandering in komen. Ze heeft mij beschermd en daar zal ze voor boeten, dat weet ik.

Deze herinnering voelt niet als een herinnering, het voelt alsof ik het verleden kan tegenhouden en daardoor de toekomst kan veranderen. Dat mijn vader het leven laat en niet mijn zus. Ik weet wat er gaat gebeuren en moet hem tegenhouden, anders vermoordt hij haar weer.

Deze keer ren ik niet weg, ik voel een kracht in mij opkomen die ik nooit eerder heb gevoeld. Mijn spieren spannen zich aan, de lucht komt weer terug in mijn longen en mijn handen ballen zich tot vuisten.

Maar dan wordt de ruimte ineens donker. Ik zoek een opening om te ontsnappen. Ik moet Evelien redden en dat kan slechts op één manier. Ik ga mijn vader vermoorden, desnoods met mijn blote handen.

Het is woensdag, en ik verwacht Erica ieder moment. Haar verschijning is het hoogtepunt van mijn dag. Ik hoop niet dat ze vindt dat ik te veel praat. Maar wie houd ik nou voor de gek? Ik praat altijd te veel. Het valt me op dat de meeste klanten vandaag wat somberder zijn dan anders. De kou doet ze geen goed. Ik breng de vuilniszakken en wat kliekjes naar de steeg. De vuilniszakken voor de bolle buik van de container, de kliekjes voor de lege buik van Robin.

Nadat ik de zaak heb afgesloten, loop ik zoals altijd dezelfde route naar huis. Het is een wandeling van nog geen 10 minuten. Eenmaal thuis plaats ik eerst de kant-en-klaar maaltijd in de magnetron en zet daarna de tv aan. Vanuit mijn ooghoek zie ik haar, Erica. Waarom is haar foto op het nieuws?

Vader en dochter zijn vermoord, de moeder is spoorloos. De dochter heeft geen zelfverdedigingswonden en is volgens de politie vermoord toen ze haar vader probeerde te beschermen. Als u de moeder heeft gezien, neem dan direct contact op met de politie.

‘Geen idee’ hoor ik mezelf zeggen terwijl ik naar mijn pols staar. Waar is mijn horloge gebleven? En waarom zijn mijn handen zo vies? ‘Ik hoop dat het niet later dan half 7 is, want dan moet ik allang thuis zijn’. Ik kijk naar de vrouw naast mij en zie haar verbaasde blik onder vies krullerig haar dat al een paar maanden niet gewassen is. Haar rimpels lopen over haar hele gezicht en verraden een hoge leeftijd of misschien een zwaar leven?

Dan begint ze te grinniken ‘Ja hoor schat, alle daklozen hier keren zo huiswaarts.’

Ik voel een lichte paniek over me heenkomen. Waar heeft ze het over? En waar ben ik eigenlijk? Ik begin de ruimte in me op te nemen en zie dat er veel vrouwen en een paar mannen zijn. Ze zien er hongerig en vermoeid uit, hun kleding is vaker niet gewassen dan wel. De ruimte zelf is niet groot, er staan een paar tafels en stoelen met achterin een kleine toonbank waar twee vrouwen van middelbare leeftijd iets aan het uitdelen zijn. Het voelt kil en warm tegelijk.

Dan hoor ik iemand mijn naam roepen, eerst in de verte maar telkens wat dichterbij. Ik voel een koude hand op mijn schouder waardoor de rillingen over mijn rug lopen. ‘Erica, als je niet bij mij blijft dan raak je verdwaald. Ik ben niet je schooljuf, ik kan niet de hele tijd op je letten dus blijf gewoon bij me oké.’ Ondanks de felle toon in haar stem zegt ze het met een warme blik in haar ogen.

‘Robin? Wat doe jij hier? En waar is hier eigenlijk? Is het al woensdag? Ik moet dan thuis zijn, het is pannenkoekendag.’ Robins blik blijft hetzelfde: geen blijdschap, geen woede, maar vooral geen verbazing. Ze geeft geen antwoord op mijn vragen. In plaats daarvan voel ik dat haar hand, die eerst losjes op mijn schouder rustte, nu een stevige grip wordt. Ze draait me om, duwt me met zachte dwang naar voren en lopen daardoor rustig langs iedereen. Ze kijken ons aan zonder enige blijk van emotie. Robin begeleidt me naar buiten, zoals een blindengeleidehond dat voor zijn baasje doet. Door Robins kalmte word ik ook kalm, misschien heeft ze zo wel een verklaring voor deze situatie.

‘Je kunt hier zitten,’ ze duwt me omlaag, en ik plof op een koud matras dat in de hoek van de steeg ligt. De steeg waar ook de containers staan van de koffiezaak en de daklozenopvang.

Robin begint te smoezen met een andere vrouw die bezorgd mijn kant op kijkt.

‘Dus zij is het toch?’ hoor ik haar vragen.

Het kost me moeite om het gesprek goed te volgen. Alleen een paar woorden en zinnen haal ik eruit als ‘verward’, ‘ze weet het niet meer’, ‘wij ... opgevangen’, ‘bescherming nodig’.

Logica halen uit dit gesprek lukt me niet, dus ik geef het op en leun naar achteren. Dan raakt mijn hand iets zachts aan, ik kijk achterom en zie Mr. Dippy. Hij ziet er niet meer helemaal hetzelfde uit, want zijn blauwe hoed en strik zijn voor een groot gedeelte donkerrood en bruin geworden net zoals de rest van zijn zachte berenlichaampje. Dat kan toch geen bloed zijn? En als Mr. Dippy hier is, waar is Charlie dan? Ik vond het altijd fijn om geen besef van tijd te hebben en soms van ruimte als ik op vakantie was. Maar het ontbreken ervan op dit moment voelt allesbehalve fijn, het geeft me juist een onrustig gevoel.

Uit het café op de hoek van de straat hoor ik Guns & Roses ‘Oh won’t you please take me home’. Het maakt me rustiger. Ik houd Mr. Dippy vast, leg mijn hoofd op het koude matras en sluit mijn ogen.

Morgen zal alles beter zijn.